

Ajalooringi uus hingamine

Toivo Kikkas, Marie Kõiver*

Teise maailmasõja järgses nõukogulikus Tartu Riiklikus Ülikoolis loodi ühe akadeemilisuse avaldumisvormina üliõpilaste teaduslikud ringid ja nii asutati teiste ringide seas 1946. aasta 25. märtsil ÜTÜ ajalooring. Esialgu toimus ring õppejõudude initsiatiivil. Peamiseks tegevusvormiks olid semestris 5–8 korda toimunud ettekandekoosolekud. Kuid kasvava poliitilise surve foonil oli äärmiselt oluliseks selgelt opositsioonilist liini ajavate noorte juhendajate Sulev Vahre ja Helmut Piirimäe tulek ajalooringi vastavalt 1958. aasta sügisel ja 1961. aastal. Nende eestvedamisel saabus ajalooringi kuldaeg ja kujundati traditsioonid, mille hulgast tuleb esile tõsta 1960. aastate algusest organiseeritud ja äärmiselt populaarseks kujunenud ajalooringi ekskursioone. See ja teised traditsioonid kestsid ringi tegevuse lõpuni 1989–1990.¹

Üleminekuaja muutustest tulenev ajalooringi varjusurma sattumine kestis mõned aastad. Ajalooringi ekskursioonid taastati Eesti ajaloo õppetooli initsiatiivil 1995. aastal ja alates 1997. aastast võtsid selle ürituse organiseerimise eest vastutuse kanda üliõpilased. Sel kevadel korraldati kolmepäevane ekskursioon Hiiumaale ning reisi käigus peeti muljetavaldav hulk ettekandeid. Sama aasta sügisel taastati ka ühepäevase ekskursiooni traditsioon, see viis Tartu- ja Võrumaa endistesse kihelkonnakeskustesse. Reiside taassünd näitas üliõpilaste algatusvõimet ja tahet tegutseda, nii leiti olevat sobilik ajalooringi tegevus taastada. 1997. aasta 22. oktoobril toimus ringi taasasutamiskoosolek, kus osalesid Kersti Lust, Birgit Kibal, Ave Piirmets, Anu Raudsepp, Tiit Rosenberg, Mati Laur ja mitmed teised. Kolm esimest said ringi esimeesteks ja Mati Laur kuraatoriks. Olulisemate tegevustena sooviti jätkata ettekandekoosolekuid ja ekskursioone, ringi üritused olid avatud kõigile huvilistele ning osalemisest piisas enda liikmeks pidamiseks.²

Järgneval kahel aastakümnel tegutses ajalooring erineva intensiivsusega ja varieeruva suurusega aktiiviga. Jätkusid traditsioonilised ekskursioonid sügiseti ja kevaditi, kuid ettekandekoosolekute pidamine häabus. Ringil oli mõnedel aastatel juhatus ja viimastel aastatel ka selle tegevust koordineeriv esimees. Viimati vastu võetud ringi põhikiri (2015) sätestas tegevuse peamiste eesmärkidena ajaloo eriala populariseerimise ning õppejõudude ja üliõpilaste vaheliste suhete edendamise. Küllap aitas see otsus kaasa, et järgnevatel aastatel võttis ringi tegemistest osa järjest rohkem üliõpilasi. 2017. aasta kevadel otsustati üliõpilaste parema informeerimise ja ennekõike üldkoosoleku latusama korraldamise nimel koostada tegevliikmete nimekiri. Nii olid sama aasta mai seisuga kirjas 13, kuid aasta hiljem juba 49 üliõpilase kontaktandmed. Ajalooringi üritused olid endiselt avatud kõigile huvilistele. Jätkunud on sügiseste ühepäevaste reiside traditsioon ja kevadised pikemad, 2–3-päevased reisid. Nii on ajalooringlased viimastel aastatel külastanud sügisreisidel Postiteed ja Peipsiveert ning kevadreisidel Põhja-Lätit ja Vormsi saart. Kaua planeeritud ja oodatud Pihkva reis jäi kahjuks toimumata, aga selle asemele organiseeriti kiirkorras reis Tori põrgusse.

Ajalooringi viimaste aastate tegevust on ilmestanud ettekandekoosoleku traditsiooni taastamine. Kuna ajad on jällegi ja veelgi muutunud, on välja kujunenud, et sügisel toimub ettekandeõhtu ja kevadel suurem konverents, mida on toetanud Rahvusarhiiv. Nimetatud üritused on toimunud juba kahel aastal ja pakkunud üliõpilastele hea võimaluse tutvustada enda uurimisteemasid ning õppejõududele jällegi võimaluse anda tagasisidet. Vestlusõhtutele õppejõuga on lisandunud meenutusteõhtud varasemate põlvkondade ajalooringlastega. Nii meenutasid

* Toivo Kikkas (1983), Eesti ajaloo bakalaureus 2018, magistrant, ajalooringi esimees 2017–2018, toivo.kikkas@gmail.com; Marie Kõiver (1994), Eesti ajaloo MA 2018, „Minevikuminutid ajalooringis“ projektijuht, arhivaar Rahandusministeeriumis, marie.koiver@gmail.com

¹ T. Rosenberg. 50 aastat lähiminekku. ÜTÜ ajalooringi juubelit tähistades. – Kleio 1996, nr. 2 (16), lk. 49.

² K. Lust, B. Kibal. Varjusurmast väljumise esimesed sammud. Pilk Ajalooringi tänasesse päeva. – Ajalooline Ajakiri 1998, nr. 1, lk. 103–104.

Ajalooringi konverents 2018. aasta kevadel.
Foto: Benno Aavasalu

1980-ndate elu-olu Mart Kalm, Tõnis Lukas ja Lauri Vahtre ning 1960-ndate lõpuaastate mälestusi jagasid Jüri Kivimäe, Priit Raudkivi ja Tiit Rosenberg. Väga meeleolukad meenutusteõhtud toimusid Mati Lauri ja Ain Mäesaluga ning 1999. aastal ülikoolis õpinguid alustanud Kaarel Vanamöldri, Priit Lätti ja Merit Jakobsoni osalusel. Paljude regulaarselt toimuvate ürituste, nagu mälumängud, filmiõhtud ja malevõistlused, kõrval on uueks menukaks traditsiooniks kujunenud raamatulaat ja tudengipäevade raames ekskursioon Ain Mäesalu juhtimisel piki Tartu vanade linnamüüride jäänuseid.

Viimaste aastate kõige laiahaardelisem ettevõtmine on ehk videoprojekt „Minevikuminutid ajalooringsis“.³ Ajalooring võttis suure entusiasmiga vastu Eesti Rahvusringhäälingu multimeedia toimetuse ettepaneku teha Eesti Vabariigi juubeliaasta puhul kingiks iga nädala kohta videoklipp Eesti ajaloost. Projektis osalesid peale bakalaureusetudengite ka magistrandid ja paar vilistlast. Tudengeid nõustasid ja abistasid Aigi Rahi-Tamm ja Ago Pajur.

Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks valminud kingitus kasvatas kenasti ajalooringi auditooriumit. Lisaks EV100 portaali lehitamiseks levitati videoklippe ajalooringi kodulehel ja sotsiaalmeedias, viimase statistika järgi jõudsid ajalooklipid tuhandete inimesteni. Suurimaks kaaslevitajaks oli ERR teadusportaal Novaator. Ajalooringi Facebooki lehekülje jälgijate arv kasvas samuti paarisaja võrra. Videoklipid leidsid rakendust ja tagasisidet ka koolides, kus ajalooõpetajad neid oma tundides kasutasid.

Minevikuminutite banner. Autor: Kustas Budrikas

³ Videolugusid saab vaadata ajalooringi kodulehelt: <http://ajalooring.ut.ee/minevikuminutid-ajalooringsis>

Ajalooringi sügisreis
Peipsiveeres,
Alatskivil 2018.
Foto: Karl Kask

Projektiga alustati 2017. aasta kevadsemestril, kui toimus värbamine ja lugude temaatilise kava väljatöötamine. Kui üldjuhul on tudengitel pärast kevadsemestrit suvi südames, siis ajalooringi tublid tudengid kirjutasid suvel 52 videoloole tekste. Sügisel loeti oma lood ERR Tartu studios sisse ning jäädi ootama oma töö vilju videoformaadis.

Kui tavaliselt on ajalooringis ürituste ja programmide korraldamisel aktiivselt töös neli-viis inimest, siis selles projektis osales üle kahekümne tudengi. Tore on ära märkida ka seda, et algselt pool aastat kestma pidanud projekt vältas poolteist aastat, mil ajalooringi juhatus jõudis vahetuda kolm korda. See aga ei takistanud projekti meeskonnal oma tööd jätkamast ajalooringi tiiva all. Kui projektiga seotud ERR-i inimesed vahetusid, jätkus töö tudengite endi eestvedamisel ning Rahvusarhiivi ja ülikooli toel.

Tudengid said võimaluse praktiseerida oma teadmiste populariseerimist ning Eesti sai endale tore kingitus. Artikli autorid soovivad ajalooringile sama tegusaid aastaid, noorte pealekasvu ja pealehakkamist! Ehk leiab ajalooring tulevikus kontakte ka välisülikoolide samalaadsete tudengiorganisatsioonidega, mille kaudu muutuksid ka eluvaimu sisse saanud tudengikonverentsid mitmekesisemaks. 2019. aasta kevadisel konverentsil osalesid lisaks ajaloolastele ka kaks ajakirjanduse eriala tudengit, lisades konverentsile instituudiülest koostööd ja interdistsiplinaarsust.